

Univerzity Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav pro dějiny umění
Praha 2011

Marcel Fišer, Výtvarná sympozia v šedesátých letech

Oponentský posudek dizertační práce

Výtvarná, a především sochařská sympozia neoddělitelně patří k problematice poválečného výtvarného umění. Českým sochařům otevřela sympozia cestu do světa, když se velmi brzy někteří z nich sblížili se zakladateli prvního sochařského sympozia v rakouském Sankt Margareten, a zároveň zde získali podnět a model, jak realizovat podobně mezinárodně myšlené projekty i na našem území. Sochařská sympozia se tak podílela na liberalizaci české kultury šedesátých let. Jde zároveň o specifický fenomén, někdy označovaný jako „sympoziální sochařství“, který poukazuje i k otázníkům týkajícím se takto koncipované tvorby.

Marcel Fišer se ve své dizertační práci zabývá všemi těmito tématy. Strukturoval ji v zásadě do dvou hlavních částí. V první, kratší, se zabývá fenoménem sympozia a jeho dosavadní odbornou reflexí, výtvarným a ideologickým kontextem poválečných sochařských sympozíí, speciální místo dostává zakladatelské symposium v Sankt Margareten a pozornost věnuje také místu sympozíí v dějinách českého výtvarného umění. Zde bilancuje účast Čechů na sympoziích konaných v zahraničí, kontakty našich sochařů se zahraničními kolegy, ale rovněž detailně sleduje organizaci sympozíí na našem území a jejich dosah na československou výtvarnou scénu šedesátých let.

Text přináší řadu konkrétních informací, je založen na detailním průzkumu dostupných materiálů včetně velmi dobře využitých svědectví účastníků sympozíí. Na jeho základě je možno vytvořit si skutečně komplexní představu o zvoleném fenoménu, který právě proto, že souvisí s přesnějším začleněním českých umělců do mezinárodního kontextu, má pro nás velký význam. V textu se objevují jen drobné nepřesnosti (kupř. v galerii Krzywe Kolo vystavovali i čeští představitelé informelu v rámci festivalu Warszawska jesień), které ale nezpochybňují hodnotu shromážděných informací. K objasnění koncepce sympozia v Sankt Margarethen by dle mého soudu bylo účelné zamyslet se nad ideovými souvislostmi Prantlovy volné tvorby. Zde se otevírá pole úvahám, zda idea této aktivity nemá jeden ze svých základů v steinerovské antroposofii, ke které má dodnes blízko i Prantlova manželka, malířka Uta Peyrer. Zde by pak bylo možno hledat jednu z odpovědí na Prantlův důraz na sepětí díla s místem, s krajinou, ale také na ideu společné tvorby, pospolitosti umělců. Přestože se Marcel Fišer zabývá osobností Prantla a vznikem sympozíí obšírně, úvah týkajících se těchto možných hlubších ideových základů jeho sympoziální myšlenky se ale nedotýká.

V druhé, rozsáhlejší části dizertační práce Marcel Fišer předkládá katalog mezinárodních výtvarných symposií od roku 1959 do roku 1971. Opírá se o jedinou podobně zaměřenou práci (Hartmann – Pokorný 1988), která až dosud představuje zásadní informační zdroj, zatížený některými chybami, a zároveň pomíjející řadu východoevropských symposií a omezující se výhradně na symposia sochařská. Snahou Marcela Fišera je rozšířit tento záběr v obou naznačených směrech. Jde o obtížný úkol, neboť bez průzkumu přímo na místě možná ani není naděje, že by se mohl takový pokus plně zdařit. Ani Marcel Fišer se tak nemohl vyhnout dalším nepřesnostem, které ale jistě význam jeho počínu nesnižují. Tak kupř. keramického symposia v rakouském Gmundenu se už v roce 1964 a 1965 zúčastnili Vera Székely a také Zbyněk Sekal, který patřil k velkým přátelům organizátora Kurta Ohnsorga. Už v roce 1964 se Sekal seznámil i s dr. Czaganem, a navštívil s ním Sankt Margarethen. V následujícím roce Czagan navštívil Sekala a další české sochaře v Praze. František Pacík se zúčastnil mramorového sympoza v Prilepu, a zdá se, že sem některý z českých sochařů zavítal i v jiných letech, než on. Bohužel nevíme přesně, kdy se Pacík prilepského symposia zúčastnil, mohl to být rok 1969, korespondence zatím nepřinesla žádné výsledky. V profilu Hořického symposia Marcel Fišer jen náznakem zmiňuje eventuelní rozpor mezi organizátory Hořic a Vyšných Ružbachů. Tato animozita existovala, její důvody by bylo možno hledat asi spíše v profilu osobností organizátorů a přátelských vazeb, než v kvalitě výsledků.

Fišerův záměr vytvořit katalog všech symposiálních žánrů hodnotím poněkud polemicky. První část práce je zaměřena na specifickou problematiku sochy, a bylo by možná vhodnější i v katalogu sledovat právě tento výtvarný obor, anebo alespoň strukturovat soupis podle oborů. Mezi malířskými symposií tak kupříkladu chybí pro naše umění důležitá účast Jiřího Balcara na mezinárodním letním malířském semináři na Farleigh Dickinson Univeristy v americkém Madisonu, který si vzhledem k povaze akce označení „symposium“ nepochybně zaslouží. Je také k úvaze, zda by do širšího kontextu symposií šedesátých let nepatřil také projekt sochařského lesa a sochařských ateliérů, který vytvořil François Stahly mezi lety 1967 a 1970 v Crestetu ve Vaucluse.

Poněkud strohá mi připadá obrazová příloha, ve které postrádám jasnější, ucelenější záměr. Samotný text je dobře formulován, ze snahy doložit všechna tvrzení a vytvořit skutečně plastický obraz symposiální problematiky, i z důvodů koncepčního členění na dvě části se ale autor neubráníl určitému opakování některých informací, resp. pasáží. Prospěla by rovněž trochu pozornější jazyková korektura. Uvedené výhrady ovšem pokládám spíše za okrajové, neboť Marcel Fišer k práci přistoupil s velkým zaujetím, energií a soustavností. Vytvořil práci, která výrazně doplňuje naše poznání výtvarného umění šedesátých let. Stane se nepochybně východiskem pro další bádání v oblasti umění šedesátých let, a to jak zaměřené uměnovědně, tak zaměřené na psychologii umění anebo jeho sociální vazby.

Dizertaci mgr. Marcela Fišera plně doporučuji k obhajobě.

Doc. PhDr. Marie Klimešová Ph.D.

V Praze, 11. prosince 2011